

“Kijk naar de situatie in jouw eigen specifieke instelling”

Deze zomer heeft Altrecht de functie Klinisch Psycholoog opnieuw beschreven. Pieter Dingemanse, Klinisch psycholoog en P-opleider bij Altrecht, was daar bij betrokken en vertelt in een gesprek met Monique Rook, Directeur NIP, meer over hoe dit tot stand is gekomen.

Hoe heeft de functie van Klinisch Psycholoog (KP) zich de afgelopen jaren ontwikkeld (binnen Altrecht)?

Daarvoor moeten we even terug in de tijd, ik denk wel zo'n 20 tot 30 jaar terug. Het vak klinisch psycholoog (KP) bestond al wel, maar niet zoals we het nu kennen. Deze KP'ers hadden een ander profiel, waren anders opgeleid en er waren heel veel sprokkelroutes. Er was een vijfjarige, pittige opleiding, maar er zat toen nog geen onderzoek, wetenschap en management in.

In die tijd is er een ideaalbeeld geformuleerd voor KP'ers, met een soort “scientist professional” als vertrekpunt, die wetenschap en praktijk integreert. Op basis van het beeld dat toen gecreëerd is, is de opleiding KP vorm gegeven. Sinds 2008 zijn uit die opleiding als het ware “KP'ers nieuwe stijl” druppelsgewijs de arbeidsmarkt op gekomen. Deze mensen wilden niet alleen in de spreekkamer actief zijn, want zij zijn breder opgeleid, ze hebben een bredere beroepsidentiteit.

Waarom kiezen veel instellingen, zoals Altrecht, dan voor een KP'er? Allereerst door houding en gedrag die zij door deze nieuwe opleiding met zich meenemen. Ook is er momenteel een “verpsychologisering” van de ggz aan de gang. Het blijkt dat bepaalde therapieën op steeds meer situaties toegepast kunnen worden, waardoor het volume aan gz psychologen tussen 2011 en 2018 met een derde is toegenomen tot ruim 14.500. En dan komen we bij de organisatie waar ik nu werk: Bij Altrecht is er in reactie op deze ontwikkelingen in 2015 gezegd “wij willen als specialistische GGZ instelling aan de voordeur een klinisch psycholoog of psychiater hebben”.

Wat heeft je/jullie doen besluiten de functie Klinisch Psycholoog opnieuw te beschrijven? (aanleiding)

De functietypering waar Altrecht mee werkte, stamde nog uit 2009. Hierbij vormde het FWG systeem het vertrekpunt, maar de teksten uit 2009 zijn nog gebaseerd op oudere teksten, van voor die nieuwe opleiding. Daarnaast is het ijk materiaal* in het FWG systeem lange tijd gebaseerd op een KP functie in het ziekenhuis. Die functie is echter fundamenteel anders dan een KP'er in de psychiatrie van 2020.

* het ijk materiaal van FWG wordt periodiek herzien. Komend jaar staat vooralsnog de functie gedragsdeskundige in de planning om te onderzoeken. De functies klinisch psycholoog en klinisch neuropsycholoog vallen hieronder en worden daarin meegenomen. Het NIP en de NVGzP leveren hiervoor input aan FBZ die aangesloten is bij dit proces.

In ziekenhuizen gaat het om patiënten met in 1^e instantie een medisch probleem, waarbij psychologische factoren meespelen. In de ggz komen patiënten met een psychisch probleem en de hoofdbehandeling is daar op gebaseerd, met andere taken en verantwoordelijkheden.

Tussen 2009 en 2020 is er op het gebied van de functietypering van de KP niet veel gebeurd, maar het werd steeds duidelijker dat die niet meer in lijn was met de praktijk die sindsdien ontstaan is.

Wat zijn de belangrijkste verzwarende functie-eisen van klinisch psychologen bij Altrecht ten opzichte van de eerdere functieweging in FWG70?

Een belangrijk aspect is de beschrijving van risico's en verantwoordelijkheden. Voor Altrecht speelde mee dat wij vaak met een specifieke en complexe doelgroep werken, namelijk mensen met ernstige klachten die een hoog risico vormen. Lichtere problematiek wordt door andere instellingen in de regio behandeld. Daardoor hebben we ook vaak te maken met suïcidaliteit en andere risico's; wij nemen zeer regelmatig beslissingen over leven en dood.

Kun je ons meer vertellen over het proces tot aan de benoeming van de klinisch psychologen van Altrecht in FWG75?

Vorig jaar, in 2019, kwamen er steeds vaker geluiden uit onze omgeving, bijvoorbeeld omdat steeds meer KP'ers van mening zijn dat ze veel meer doen dan in de voormalige functietypering benoemd werd. Er ontstond druk op de markt. Veel instellingen zien deze beroepsgroep als waardevol en willen niet zonder.

Ook beroepsverenigingen, waaronder het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse Vereniging voor Gezondheidszorgpsychologie en haar specialismen (NVGzP) begonnen zich er mee bezig te houden. Het NIP en NVGzP gingen aan de slag met het beschrijven van een modelfunctiebeschrijving van een zware Klinisch Psycholoog en Klinisch NeuroPsycholoog (KNP). Zo ontstonden er nieuwe teksten, waardoor nog meer KP'ers zich er mee bezig gingen houden.

Bij Altrecht, een van die spelers, ontstond ook het besef dat de functietypering uit 2009 heroverwogen moest worden. Daarover ben ik samen met de vakgroep KP van Altrecht met HR in gesprek gegaan. Onze belangrijkste boodschap was: "We willen dat de omschreven functietypering en dat wat we doen met elkaar in overeenstemming zijn. We vinden dat het gedrag en verantwoordelijkheid van huidige KP'ers meer omvat dan in die teksten tot uitdrukking komt". En dat hebben we met praktijkvoorbeelden onderbouwd. In december 2019 hebben wij op basis van die gesprekken een eerste voorstel nieuwe tekst neergelegd.

Wat was behulpzaam in dit proces?

Het meest behulpzaam was dat we het proces aanvlogen vanuit de praktijk, vanuit wat we doen en niet vanuit de inschaling. Bij de teksten hebben we onder andere gebruik gemaakt van een uitgebreide concept tekst die het NIP samen met NVGzP heeft gemaakt. Daarnaast hebben we veel contact gehad met andere organisaties, er was een landelijk netwerk ontstaan, en iedereen deelde en leende van elkaar.

Toen wij al een eind gevorderd waren in dit proces, hebben NVGzP en het NIP een model functieomschrijving psycholoog specialist opgesteld in afstemming met de FBZ. Nu FBZ ook hiermee aan de slag ging, tegelijkertijd met onze eigen inspanningen, ontstond bij HRM van Altrecht de wens om dit ook meteen mee te nemen.

Op basis van onze inhoudelijke argumenten en deze ontwikkelingen is er in april en mei van dit jaar een nieuwe functietypering tot stand gekomen, die deze zomer afgerond is. De Raad van Bestuur

heeft uiteindelijk besloten deze nieuwe functietypering voor Altrecht, inclusief de bijbehorende weging, te accepteren.

Heb je een goede tip voor andere organisaties?

Benoem de taken van KP'ers in je eigen instelling. Ik noemde eerder al dat Altrecht onder andere een crisisdienst tijdens kantoortijden in huis heeft, die specifieke taken en verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Hierin participeren klinisch psychologen in Altrecht. Dat wij o.a. op basis daarvan nu een nieuwe functietypering hebben ingevoerd, betekent dus niet dat dit voor iedereen toepasselijk is. Kijk dus naar jouw eigen specifieke instelling en hoe jullie situatie is.

Een nieuwe functietypering heeft ook weer gevolgen voor de praktijk van het werk van de KP'ers. Wij gaan nu met alle KP'ers verder in gesprek, want er horen ook bepaalde taken en verantwoordelijkheden bij die bij iedereen geborgd moeten worden. Centraal staat daarbij hoe een KP'er de nieuwe functietypering in de praktijk gaat brengen. Dus als jouw organisatie er uiteindelijk ook voor kiest om de functietypering aan te passen, zorg dan dat je dit vervolgens ook in jouw instelling organiseert.

Naschrift 6 november 2020:

De formulering hierboven van Pieter Dingemanse kan de indruk wekken dat de functie van klinisch psycholoog in het ziekenhuis anders gewogen dient te worden dan die van een klinisch psycholoog in de GGZ. Dit is uiteraard niet zo en wij nemen deze indruk graag weg. Pieter Dingemanse heeft zelf ook aangegeven dit niet bedoeld te hebben.

In het artikel wordt de lokale situatie in Altrecht beschreven en de weg die gelopen is, die deels conform het nieuwe model dat door NIP en NVGzP samen met FBZ ontwikkeld is. Het nieuwe model moet de verouderde FWG weging van de ijkfunctie (ongeacht het werkveld) actualiseren. Daarnaast zijn er per instelling en werkveld uiteraard altijd verschillen in invulling.

Pieter heeft de ontwikkeling in werkzaamheden en verantwoordelijkheden tussen 2008 en 2020 willen benadrukken, dus de ontwikkeling van de KP-functie zelf en heeft noch een verschil tussen werkvelden noch een verschil tussen verantwoordelijkheden willen benadrukken.

De handreiking voor de nieuwe FWG-waardering kan in alle werkvelden gebruikt worden om het gesprek aan te gaan over functiewaardering bij je instelling. Naast het werkveld ggz werken onze KP-ers en KNP-ers immers onder andere in ziekenhuizen, de forensische setting, jeugdzorg en ouderenzorg.